

SELETUSKIRI

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Regionaalministri 3. novembri 2023. a määruse nr 73 „Toetuse andmise tingimused ning kord meetmes „Kohaliku omavalitsuse investeeringud jalgratta- või jalgteedesse““ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaalministri 3. novembri 2023. a määrus nr 77 „Toetuse andmise tingimused ning kord meetmes „Kohaliku omavalitsuse investeeringud jalgratta- või jalgteedesse““ (*edaspidi regionaalministri määrus*) on kehtestatud perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (*edaspidi ÜSS2021_2027*) § 10 lõike 2 alusel.

Käesoleva eelnõuga muudetakse struktuuritoetuste andmist reguleerivat regionaalministri määrust eesmärgiga reguleerida võimalike vabanevate vahendite suunamist üleriigilisse reservnimikirja ning täpsustada kulude abikõlblikkust, toetuse taotlemise ja taotluse rahuldamise otsuse muutmise tingimusi.

Lisaks kinnitatakse määruse muudatusega uues redaktsioonis määruse lisa 1, millega kehtestatakse kohalike omavalitsuste üksuste maksimaalsed toetuse määrad.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalpoliitika osakonna nõunik Julia Troitskaja (julia.troitskaja@agri.ee, 5309 7437). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud kohalike omavalitsuste osakonna kohalike omavalitsuste õigusvaldkonna juht Martin Kulp (martin.kulp@agri.ee, 5885 1442). Keeletoimetuse on eelnõule ja seletuskirjale teinud õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (leenikohal@agri.ee, 5698 3427).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 täiendatakse määruse § 6 punktiga 4 ja sätestatakse, et projekti raames ei ole abikõlblikud autoparkla rajamiseks ettenähtud kulud. Liiklusseaduse § 2 punkti 50 tähenduses on parkla sõidukite parkimiseks ettenähtud ehituslikult või liikluskorralduslikult kujundatud ala, mille moodustavad parkimiskohad ja neid ühendavad teesad.

Jalgratta- või jalgteede võrgustiku loomine on osa liikuvusreformist, millega soovitakse soodustada jalgrattaga ja jalgsi liikumist, pakkudes inimestele paremat igapäevast liikumisvõimalust tööle, kooli ja juurdepääsu muudele avalikele teenustele ning vähendada sellega sõltuvust isikliku sõiduauto kasutamisest. Meetme eesmärk on suurendada jalgrattaga või jalgsi liikujate osakaalu, pakkudes neile kasutusmugava ja ohutu alternatiivi autoga liiklusele. Meetme tingimustest lähtuvalt on jalgratta- või jalgteede eeldatavateks kasutajateks selle tee vahetus läheduses elavad või selle lähedal teenuseid kasutavad inimesed, kes saavad rajatud teed kasutada eelkõige enda igapäevaeluliste tegevuste täitmiseks.

Parkimisalad on sageli vajalikud rekreatiivseid eesmarke teenivate teede puhul, tagades külastajatele mugava juurdepääsu looduses liikumiseks või vaba aja tegevusteks. Samas, kodust töökohtade ja teenusteni viivate ühenduste puhul pole parkimisalade rajamine nii oluline. Pigem tuleks keskenduda sellele, et jalgrattaga ja jalgsi liikumiseks mõeldud teed oleksid mugavad, turvalised, hästi ühendatud ning tagaksid soodsamat liikumist alternatiivsete liikumisvõimalustega, mitte autoga. Seetõttu ei toeta parkimisalade rajamine otseselt meetme eesmärkide saavutamist.

Parklate rajamise asemel soovime suunata toetust veelgi rohkem säästvate transpordihenduste loomisele ja arendamisele, toetades sellega rohkemat aktiivsete liikumisviiside kasutamist ning suurendades inimeste üldist rahulolu elukeskkonnaga. Parkla ehitamata jätmisega saab lisaks meetme kulude kokkuhoiule mõnevõrra vähendada ka keskkonnale mõjuvat transpordisektori kasvuhoonegaaside heidet pikemas perspektiivis, vähendades autoga sõitmise vajadust. Juhul kui projektis planeeritud terviklahendus näeb ette ka parkla rajamist, peab taotleja arvestama sellega, et parkla rajamisega seotud kulud tuleb tal omavahenditest katta.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse määruse § 10 lõige 2 punkti 14 ning sätestatakse, et taotlus peab sisaldama linnas, alevis või alevikus kavandatava kõnnitee puhul taotleja kinnitust selle kohta, et taotlejaks ega partneriks mitteolevat kõnniteega külgneva maatüki omanikku on teavitatud kavandatavast kõnniteest ning sellega seotud kohustustest ehitusseadustiku § 97 lõike 6 kohaselt. Varasema sõnastuse kohaselt tuli taotlusele lisada dokumentaalsed tõendid, mis kinnitaksid teavituse toimimist. Muudatusega loobutakse tõendite esitamisest ning asendatakse see taotleja kinnitusega, et projekti raames rajatava jalgratta- ja jalgteede naaberkinnistute omanikud on teavitatud kohustusest korraldada sõidutee ja tema kinnisasja vahel asuva kõnnitee koristuse tasemel, mis võimaldab kõnniteel ohutult liigelda.

Eelnõu muudatus võimaldab toetuse taotlemise protsessi lihtsustamist ja taotluste menetluse kiirendamist, asendades varasemalt nõutud dokumentaalsed tõendid taotleja kinnitusega teavituse toimimisest. See aitab vähendada liigset bürokraatiat, kuid samas säilitab taotleja vastutuse õigetele andmetele tugineva teavituse esitamise eest.

Eelnõu punktiga 3 muudetakse seoses eelnõu punktiga 4 tehtava muudatusega määruse § 11 lõiget 3 ning täpsustatakse, et taotlejal on õigus esitada kuni kaks taotlust vaid esimeses taotlusvoorus. Teises taotlusvoorus saab taotleja esitada ainult ühe taotluse. Muudatus võimaldab eristada kahe taotlusvooru reegleid ning vältida võimalikke segadusi määruse tingimuste tõlgendamisel.

Eelnõu punktiga 4 täiendatakse määruse § 11 lõikega 3¹, millega täpsustatakse, et teise taotlusvooru raames on igal taotlejal õigus esitada ainult üks taotlus.

Esimese taotlusvooru raames tunnistati erinevatest Eesti piirkondadest vastavaks 43 taotlust, millest toetati 37 projekti 10 miljoni euro ulatuses. Toetuste jaotamisel rakendati NUTS III piirkondlikku rahajaotust, tagades toetuste jõudmist kõigisse piirkondadesse ning toetades seeläbi jalgratta- ja jalgteede arendamist üle Eesti.

Selle tulemusena toetati Kesk-Eesti piirkonnas seitset projekti kogumaksumuses ligikaudu 1,3 miljonit eurot, mille raames on planeeritud rajada umbes 9 kilomeetrit jalgratta- ja jalgteid. Kirde-Eestis toetati viit projekti summas ligikaudu 1,6 miljonit eurot ning nende raames on kavandatud ehitada ligikaudu 6 kilomeetrit teid. Lääne-Eestis rahastati seitset projekti summas 1,8 miljonit eurot ning planeeritakse rajada kokku 11 kilomeetrit jalgratta- ja jalgteid. Põhja-Eestis on toetatud nelja projekti ligikaudu 870 tuhande euro ulatuses, mille raames on plaanis rajada umbes 5 kilomeetrit teid. Kõige suurema toetussumma sai Lõuna-Eesti, kus 13 projekti kogumaksumus on ligi 4 miljonit eurot ning nende raames planeeritakse rajada kokku 19 kilomeetrit jalgratta- ja jalgteid. Kuigi piirkondadele eraldatud vahendid ühtisid üldiselt NUTS III piirkonnale kinnitatud eelarvete mahtude jaotusega, tekkis Kesk-Eesti piirkonnas kasutamata vahendeid, mis suunati üleriigilisse pingeritta sattunud projektide toetuseks.

Esimeses taotlusvoorus oli lubatud ühe omavalitsüksuse poolt taotleda toetust kuni kahe projekti elluviimiseks. Praktikast said mitmed omavalitsused toetust vaid ühe projekti jaoks, ent Lääne-Eestis ja Lõuna-Eestis toetati ka Pärnu linnavalitsuse ning Tartu, Võru ja Tori vallavalitsuste mõlemat projekti. Samas eelarve piiratud mahust tingituna jäid rahastamata mõningate omavalitsuste vastavaks tunnistatud projektid (näiteks Rakvere, Saku, Lääneranna vallavalitsuste, Kohtla-Järve linnavalitsuse projektid).

Esimese taotlusvooru kogemuse põhjal võib järeldada, et kuigi toetused jagunesid piirkondade vahel üldjoontes tasakaalustatult ning paljud projektid said rahastuse, esines omavalitsuste vahel ebaühtlust, mis tõi kaasa mõnede vastavaks tunnistatud projektide rahastamata jäämise. Arvestades sellega, et teise taotlusvooru eelarve mõnevõrra väheneb, ei ole võimalik toetada projekte samas mahus ning seega tagada ka rahastuse tasakaalustatud jaotust eri kohalike omavalitsuste üksuste vahel. Seetõttu muudame teise taotlusvooru tingimusi nii, et iga taotleja saaks esitada teise taotlusvooru raames ainult ühe taotluse. Sellega soovime tagada toetuse tasakaalustatuma jaotumise ning rohkemate kohalike omavalitsusüksuste kaasamise, mis aitab kaasa toetuse tõhusamale kasutamisele ning vähendab asjatut halduskoormust.

Eelnõu punktiga 5 täiendatakse § 12 lõikega 13, millega reguleeritakse olukorda, kus esimeses ja teises taotlusvoorus kasutusele võtmata, lisanduvad või vabanevad vahendid liidetakse ühtseteks üleriigilisteks vahenditeks, mis jaotatakse üleriigilise reservnimekirja alusel. Reservnimekirja all mõistetakse projektide pingerida, mis on koostatud teise taotlusvooru hindamiskomisjoni poolt antud koondhinnete alusel.

Reservnimekirja lisatakse kõik teises taotlusvoorus positiivse koondhinde saanud taotlused, mille rahastamiseks taotlusvoorus vahendeid ei piisa. See võimaldab ilma täiendava aja- ja halduskuluta valida rahastamiseks täiendavaid projekte ning aitab sellega kaasa meetme eelarve täielikule ärakasutamisele perioodi lõpuks.

Eelnõu punktiga 6 täiendatakse määruse § 13 lõikega 6¹, millega reguleeritakse taotluse rahuldamise otsuse tegemist üleriigilise reservnimekirja koostamise puhul.

Üleriigiline reservnimekiri koostatakse teises taotlusvoorus eelarve vahendite lõppemise tõttu positiivse hinnangu saanud, kuid rahastamata jäänud taotlustest. Juhul kui esimeses või teises taotlusvoorus vabanevad vahendid, teavitatakse üleriigilises reservnimekirjas kajastatud projektide taotlejat toetuse saamise võimalusest. Rahastamisele kuuluvad teises taotlusvoorus positiivse koondhinde saanud taotlused, alates suurima punktiarvuga rahastamiseta jäänud projektist.

Eelnõu punktiga 7 täiendatakse määruse § 14 lõikega 3¹ ja sätestatakse, et juhul, kui projekti abikõlblike kulude eelarve väheneb riigihanke odavnemise tõttu, saab rakendusüksuse nõusolekul suurendada toetuse määra määruse lisas 1 kinnitatud kohaliku omavalitsuse üksuse maksimaalse määran. Toetuse määra suurendamiseks tuleb toetuse saajal esitada rakendusüksusele sellekohane kirjalik avaldus ühendmääruse §-s 12 sätestatud tingimustel ning korras.

Kuna taotluse eelarve koostamise aluseks on paljude projektide puhul indikatiivne eelkalkulatsioon, võib riigihanke tulemusena tegelik tööde maksumus esialgsest eelkalkulatsioonist oluliselt erineda. Eelarvet planeerides peab taotleja lähtuma eelkalkulatsioonist ning määrusest tulenevast toetuse maksimaalsest summast, mistõttu võib esialgne projekti toetuse määr kujuneda väiksemaks kui määru arvestatud maksimaalne toetuse määr seda võimaldab. Esimese taotlusvooru kogemuse põhjal võib järeldada, et osade projektide puhul võib teostatavate tööde tegelik maksumus osutuda planeeritust madalamaks. Kui hiljem selgub, et projekti tegelik eelarve on algselt arvestatust väiksem, on taotlejal õigus suurendada projekti toetuse määra kuni määruse lisas 1 (taotlemise hetkel kehtinud redaktsioonis) lubatud maksimaalse toetuse määran.

Toetuse määra suurendamine võimaldab toetuse saajal kasutada taotluse rahuldamise otsuses märgitud toetuse summat võimalikult suures mahus, mis aitab oluliselt kaasa projekti elluviimisele ning eraldatud toetuse efektiivsele kasutamisele.

Näide:

	Esialgne projekti eelarve	Toetuse määra muutmise näited hanke odavnemise tõttu	
Projekti kogumaksumus	900 000	750 000	800 000
Projekti abikõlblik summa	850 000	750 000	781 300
Toetuse summa	500 000	480 000	500 000
Omafinantseeringu summa	350 000	270 000	281 300
Toetuse määr	58,8%	64%	64%
Omafinantseeringu määr	41,2%	36%	36%
Lubatud maksimaalne toetuse määr	64%		

Õigus taotleda toetuse määra suurendamist on üksnes sellistel taotlejatel, kelle riigihankes kujunenud tööde maksumus osutus planeeritust odavamaks, toetuse summa ei ületa taotluse rahuldamise otsuses märgitud toetuse summat ning muudetav toetuse määr ei ületa meetme määruse lisas 1 kinnitatud kohaliku omavalitsuse üksuse maksimaalset määra.

Eelnõu punktiga 8 täiendatakse määruse § 14 lõikega 7 ja sätestatakse, et toetuse saaja võib taotluse rahuldamise otsuse muutmise taotlust esitamata muuta projekti eelarves tegevusele ette nähtud eelarverea mahtu teise eelarverea mahu arvelt kuni kümme protsenti võrreldes tingimusel, et projekti abikõlblike kulude kogumaht ja rahuldamise otsusega kinnitatud toetuse määr ei muutu.

Kuna paljude projektide planeeritud eelarve aluseks on indikatiivsed eelkalkulatsioonid ning tegelik tööde maksumus võib projekti rakendamisel muutuda, antakse toetuse saajale võimalus kasutada projekti toetuseks eraldatud vahendeid paindlikumalt ja eesmärgipärasemalt ilma rahastamisotsuse muutmiseta, suunates ühe eelarverea jääke teiste eelarveridade kulude katmiseks.

Eelnõu punktiga 9 täiendatakse määrust peatükiga 10, mis näeb ette määruse **rakendussätteid**. Määruse § 14 lõikeid 3¹ ja 7 rakendatakse tagasiulatuvalt alates 3. novembrist 2023. See võimaldab ka esimese taotlusvooruga projektide toetuse saajatele muuta projekti eelarvet ning suurendada toetuse määra määruse lisas 1 kinnitatud kohaliku omavalitsuse üksuse maksimaalse määrani (vastavalt esimese taotlusvooruga ajal kehtinud määruse lisa 1 redaktsioonile). Tagasiulatuv rakendamine ei ole toetuse saajale koormava mõjuga, vaid suurendab toetuse saaja paindlikkust toetusotsuse rakendamisel. Muudatus kohaldub kõigile toetuse saajatele ühetaoliselt.

Eelnõu punktiga 10 kehtestatakse lisa 1 „Toetuse määr“ uues redaktsioonis. Individuaalsete toetusmäärade alusena võetakse võrreldes esimese taotlusvooruga arvesse uuemaid andmeid. Kohaliku omavalitsuse üksuse toetuse osakaal on määruse lisa 1 kohaselt 40–70 protsenti vajalikust kaasrahastamise abikõlblikust kulust. Toetuse määra arvestamise aluseks on võetud 2023. aasta iga konkreetse omavalitsuse põhitegevuse (maksutulud, keskkonnatasud ja tasandusfond elaniku kohta) tulud elaniku kohta ning on eelnõu lisa „Toetuse määr“ kohaselt 40–70% toetatava projekti tegevuse kuludest. Elanike arv arvestatakse rahvastikuregistri andmete alusel 2023. aasta 1. jaanuari seisuga. Kohaliku omavalitsuse üksuste individuaalse toetusmäära leidmisel kasutatakse 2025. aastal avatavas taotlusvoorus korrigeeritud valemit, mille kohaselt minimaalset toetusmäära rakendatakse omavalitsustele kelle tulu elaniku kohta on suurem või võrdne kui 137% Eesti keskmisest tulemustest ning maksimaalset toetusmäära omavalitsustele, kelle tulu elaniku kohta on väiksem või võrdne kui 94% Eesti keskmisest tulemustest ehk vastavalt 1900 eurot ja 1300 eurot. Erandina kohaldatakse kõikide väikesaareliste omavalitsusüksuste puhul maksimaalset toetusmäära, milleks on 70% abikõlblikest kuludest.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga tehtavad muudatused ei oma Euroopa Liidu õigusega otsest puutumust.

4. Määruse mõjud

Muudatusega ei lisandu täiendavaid mõjusid meetme rakendamisel.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse § 14 täiendamine lõikega 7 võimaldab vähendada toetuse saaja halduskoormust, kuna kaob vajadus esitada taotlust toetuse rahuldamise otsuse muutmiseks seoses projekti eelarveridade mahu ümberjaotusega. Lisaks soodustab meetme eelarve tõhusamat kasutamist ning rakendusüksuse halduskoormuse vähenemist määruse § 12 täiendamine lõikega 13, millega kehtestatakse üleriigilise reservnimekirja koostamine, võimaldades vabanenud vahendite kasutuselevõttu ilma täiendava taotlusvooru korraldamata positiivse hindega projektide rahastamiseks.

Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvelisi tulusid ega kulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemis kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Riigi Tugiteenuste Keskusele, Kliimaministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule. Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Transpordiametile, SF seirekomisjonile ja Euroopa Komisjonile.